

pserunt; quotquot vero consentire recusarunt, in ultimos orbis fines relegati sunt. VINCENTIUS LIRINENSIS deum Commonit. n. 4. cunctos prope latini sermonis Episcopos partim vi, partim fraudibus deceptos; quin universum Romanum imperium funditus concussum et emotum tum fuisse asserit; ergo.

R. N. Cons. Nam 1°. S. GREG. hac sententia non involvit Episcopos Occidentis, tempore persecutionis illius, quam ibidem refert, in fide semper immotos; sed, ut consideranti textum patet, de iis solum loquitur, quæ post habitam anno 360. Constantinopoli 50. Episcoporum Arianorum pseudosynodum in Oriente gesta sunt. Quia S. Doctor ibidem aperte declarat, se loqui de decem provinciis Asiæ, quas Georgius Cappadox Arianus, intrusus in Alexandrinam sedem, dire vexabat, fultus et abusus auctoritate Cæsaris. *Ægyptum, inquit paulo ante, incursionibus vastat... Syriam populatur: Orientis quantum potest arripit, etc. Hujus potentie Concilium illud fuit, quod Seleuciæ primum, deinde in hac amplissima civitate (Constantinopolitana) coactum est.* Quod expressius tradit S. HILAR. L. de Synod. n. 63. *Absque Episcopo Eleusio et paucis cum eo, ex majori parte Asiæ decem provincie, intra quas consisto, vere Deum nesciunt.* Hinc nequidem eo tempore maxime Episcoporum Orientalium pars a fide divulsa fuit; et S. Doctoris verba, *si perpauca exceperis, ELEUSIUM spectant, et quosdam alios Episcopos illarum decem duntaxat provinciarum Asiæ.*

2°. THEODORETUS vero de iis tantum Episcopis Ariminensibus loquitur, quos Nicæam Thraciæ deductos ibi refert; quod Valentis formulæ subscribere nollent, quorum aliqui postea metu, aliqui fraude inducti subscripserunt, cæteris, qui id constanter renuebant, in remotas oras relegatis. Responsio ex initio sequentis capitis 22. ejusdem historici amplius patet, dum formulam ab universis veritatis propugnatoribus, maxime ab Occidentalibus, reprehensam refert, et in fidem continuo subjicit Damasi, aliorumque Occidentalium epistolam ad Episcopos Illyrici.

3°. VINCENTIUS LIRINENSIS cit. loc. auxesi oratoria rem amplificat, sicut et sæpe alias; velut, dum Nestorium ab omnibus Orientis Episcopis primo damnatum asserit: atqui plerorumque scriptorum testimonio, Episcopi, a quibus primo damnatus Nestorius, numero circiter 200. erant, numerus vero Episcoporum in Oriente tum supra 700. stetit. Sic et loc. cit. amplificatione pari describit sacerdotum aliorumque constantiam; ut proinde vel secum ipso pugnare VINCENTIUS dici debeat, vel usus exaggeratione. Vel, si mavis, verba, *cunctos prope latini sermonis Episcopos, explica de cunctis Arimini congregatis, non in toto Occidente dispersis, de quibus contrarium constat ex scriptoribus antiquis, qui hac in re majoris sunt ponderis; tum ex resp. antea ad Theodoretum; tum ex Lucifero Calaritano Episcopo apud Sulpitium L. 2. Hist. Sacr., ubi refert Luciferi epistolam ad Constantium Imper., qua exprobrat Ariano principi, quod frustra conatus fuerit Occidentem pervertere. Tua novella prædicatio et recens religio non solum adhuc limitem Romanorum peragrarare non valuit, et utique te satis agente; sed et ubi radices figere tentaverat, aruit, recedentibus scilicet omnibus Dei famulis, atque paucis tuis tecum manentibus.*

Ad 6um. R. N. utrumque, de quo plenius nunc Art. seq.

ARTICULUS IV.

UTRUM LIBERIUS S. P. ALICUJUS REUS PRÆVARICATIONIS FUERIT, SIVE SUBSCRIBENDO CONDEMNATIONI S. ATHANASII, SIVE ULLI ARIANORUM FORMULÆ.

113. Tres distingui debent formulæ Syrmienenses, ab Arianis in diversis Syrmii conventibus editæ. Prima anno 351. contra Photinum prodiit, et præter symbolum fidei 27. anathematismos continet; eamque S. HILARIUS Lib. de Synod. n. 38. catholicum in sensum flectit, S. ATHANASII vero Lib. de Synod. n. 27. illam a formulis aliis vere Arianis non secernit. Altera anno 357. suos natales habuit, arianam perfidiam aperta fronte ostentans; in ea Filius nec consubstantialis Patri, imo nec *similis* dicitur, etc. ut proin a S. HILARIO dicatur L. de Synod. n. 10. *blasphemia per Osium et Potamium apud Syrmium conscripta.* Tertia anno 359. ortum habuit, ut contra PAGIUM et VALESIIUM, qui in annotatis ad Sozomenum L. 4. c. 15. eam anno 358. procuram volunt, constat ex S. ATHANAS. L. de Synod. n. 8. dum editam ibidem dicit, *præsente Domino nostro piissimo et victorius eximio Imperatore Constantio Augusto, æterno venerando, sub consulatu Flavio Eusebio et Hypatii, Syrmii undecimo calendis Junias: id est, 22. Maii anni 359.* Expungitur quidem in ea vocabulum *substantiæ*, vel *consubstantialis*, velut a populo ignoratum, et scandala parere natum, eo quod in Scripturis non contineatur; Filius tamen Patri *per omnia similis* dicitur.

114. Reum fuisse LIBERIUM tam subscribendo condemnationi S. ATHANASII, quam alicui ex Syrmienensibus formulæ, communior tenuit sententia, quæ post medium ævum invaluit, quo tempore credi primum cœpit LIBERIUM lapsus, maxime postquam Faber indigestam quandam MSS. farraginem sub nomine Fragmentorum S. HILARII vulgavit, et post Fabrum Constantius eruditus Benedictinis Congr. S. Mauri, inter quæ Epistolæ quatuor sub nomine LIBERII, in quibus foedissimus illius lapsus non dissimulatur, repente comparuerunt. Adeo alte infixæ hæc sententia ex tunc plerisque fuit, ut nequidem dubitarent, aut amplius inquirerent, num lapsus esset revera LIBERIUS? sed in eo solo magnis contentionibus dissiderent, cui ex tribus Syrmienensibus formulis subscripsisset. Pro prima stat Baronius. Pro secunda Tillemontius Blondellum Calvinii sectatorem refert; item Petavium, sed perperam, cum is Annot. in S. Epiph. pag. 316. (edit. Paris. a. 1622.) aperte declaret, se non disputare, utrum alicui formulæ subscripserit, diserteque dicat, esse posse, *ut nequaquam subscripserit; hæretici vero comprobantur ab illo hæresin falso jactaverint.* Pro tertia pugnant Pagius et Valesius. Tillemontius vero ipse, licet eorum ex numero, qui lapsum LIBERII primi propugnarunt, dum Nota 55. in Arianos, inquit, cui formulæ subscripserit LIBERIUS, statim profitetur libere, ingentem esse illius examinis difficultatem, satiusque manere in dubio, quam pro alterutra parte aliquid decidere. Ut vel ex hoc dissidio quis æstimet, quam parum fidei mereatur LIBERII lapsus.

E contra neque condemnationi S. ATHANASII, neque ulli e tribus formulæ subscripsisse LIBERIUM Joannes STILTINGUS e Societate Jesu in Dissert. Critico-

Histor. aliique recentiores nunc contendunt, utque mihi quidem videtur, salvis aliorum iudiciis, longe probabilius. Quare

113. Dico. LIBERIUS S. P. neque condemnationi S. Athanasii; neque ulli unquam Arianorum formulæ subscripsit; neque eorum complexus est communionem: proinde in causa illa contra Arianos nunquam lapsus est LIBERIUS.

Prob. I. in genere. Lapsus ille Liberii, qui prætenditur, 1º. repugnat scriptoribus et historicis partim Liberio cœvis, partim post illum non adeo diu scribentibus. 2º. Non congruit SS. Patribus. Sed 3º. originem traxit ex monumentis supposititiis; ergo.

Prob. Ant. 1ª. p. Scriptores illi historiæ Ecclesiasticæ, et ex quorum testimoniis tota ferme pendet, quam habemus, de Arianismo historia, sunt RUFFINUS, SOCRATES, SOZOMENUS, THEODORETUS, SULPITIUS SEVERUS, CASSIODORUS. E quibus

1º. RUFFINUS quidem L. 10. Hist. Eccl. c. 27. de causa reditus Liberii sic loquitur: *Liberius Urbis Romæ Episcopus, Constantio vivente, regressus est; sed hoc, utrum quod acquieverit voluntati suæ (Constantii) compertum non habeo.* Ex quo Ruffini loco, licet in eo non neget conceptis verbis, Liberium acquieverit; sic tamen saltem arguitur: si Ruffinus, Romæ existens, Liberium nosse potuit, qui certo Fortunatianum Aquileiensem Episcopum, cui Liberii lapsus et subscriptio imputatur, ubi studiis operam dedit, cognoverat, certo compertum non habuit, utrum quod acquieverit voluntati Imperatoris ad subscribendum; an vero ob Romanorum preces dimissus sit Liberius; unde igitur compertum habere poterant scriptores illi Neoterici, tam multis posteriores seculis, quæ tanta tradere confidentia cœperunt? Sed quod Ruffinus dubitanter, expressius dant alii. Nam

2º. SOCRATES L. 2. c. 37. *Liberius, inquit, non multo post ab exilio revocatus, sedem Episcopatus propterea recuperavit, quod populus Romanus seditione conflata Felicem Antipapam eiecerat; Imperatorque ipse, etiam invito animo, consenserat.* Ubi dicit 1. quod propterea recuperavit; ergo ob turbas Romanorum, non ob lapsum. 2. Quod Imperator invito animo hoc fecerit: sed si Liberius consensisset Imperatori, condemnando S. Athanasium, vel subscribendo alicui formulæ, non remisisset Liberium invitum; hæc enim causa erat relegandi Liberium, ut Imperator sic ex Pontifice extorqueret vi, quod alio modo non poterat.

3º. SOZOMENUS L. 4. c. 15. de Liberio ait: *Nam Liberium, utpote virum undequaque egregium, et qui pro Religione Imperatori fortiter restitisset, populus Romanus impense diligebat.* Hæc vero scribit de Liberio postquam Constantius jam decrevisset remittere Liberium, ac jam litteras dedisset ad Romanos. Ergo non tam ante exilium, quam eo durante constans manserat; nec aliter sciverant Romani; vel secus non egregium, nedum undequaque egregium, dicere vel potuisset, vel dixisset. Deinde disertis verbis ait, falsum ab Arianis sparsum fuisse rumorem de lapsu Liberii. *Cum Eudoxius, et qui cum illo opinioni Aetii favebant, Antiochiæ Hosii epistolam accepissent, sparsis rumoribus divulgaverunt, Liberium quoque consubstantialis vocabulum condemnasse.* En fabulæ de lapsu Liberii originem.

4º. THEODORETUS L. 2. c. 17. postquam populi Romani studium pro revo-

catione Liberii retulisset, præsertim mulierum nobilium, Imperatori exponentium, quod nemo præsentem Felice Ecclesiam ingredi auderet, subdit: *Flexus itaque Imperator, egregium illum, omnique laude dignissimum ab exilio redire jussit; ergo non ob Liberii lapsum flexus.* Deinde postquam lecta fuisset epistola Imperatoris in circo, qua Liberium et Felicem simul præesse voluit Ecclesiæ; refert, omnes una voce exclamasse: *Unus Deus, unus Christus, unus Episcopus... post has Christianissimæ plebis acclamations, pietate ac justitia plenas, rediit admirandus ille Liberius.* Ergo certe in exilio lapsus non fuerat. Numquid propter lapsum erat egregius ille, omni laude dignissimus, imo admirandus redux Liberius? Similia hactenus dictis apud Sulpitium Severum, et Cassiodorum reperies.

5º. ROMANI tunc in fide constantissimi summo gaudio et plausu redeuntem excepere Liberium, ut hic quasi victor urbem intraverit, velut notat historia; non est igitur verosimile, Romanis innotuisse aliquid de ullo Liberii lapsu: si enim Felicem propterea solum, quod ab Arianis ordinatus, cum his communicaret, licet cætera Nicænæ fidei formulam, teste Socrate et aliis, servaret, adeo sunt aversati, ut nequidem vellent, eo præsentem, ingredi Ecclesiam, atque urbe expulerint; quomodo Liberium prævaricaret, a condemnatione S. Athanasii, subscriptione formulæ, communionem cum Arianis maculatum, et tanto studio repetivissent, et tanto plausu recepissent? Non apparet certe, quomodo cum tanto Romanorum gaudio conciliari queat Liberii lapsus. Non invenit etiam Baronius, quomodo illa conciliaret; ideoque contra auctoritatem antiquorum omnium, nullo nixus testimonio, maluit dicere, Liberium invenisse abalienatos a se Romanorum animos.

6º. IN MENÆIS omnibus Græcorum, in quibus Liberii ut Sancti et Confessoris annuntiat memoria, aperte asseritur, operam adhibuisse Constantium, ut Liberium a communionem S. Athanasii abstraheret, et ad suam hæresin pertraheret; sed id efficere nunquam potuisse; et proin aperte negant lapsum Liberii; imo nunquam illum Græci crediderunt. Sed solos Latinos scriptores post medium ævum hæc invasit credulitas, orta ex supposititiis quibusdam monumentis.

116. *Prob. 2ª. p.* Nam 1º. S. AMBROSIIUS, Romanus origine, qui Romæ studiis operam dederat, Pontificatum gerente Liberio, ut eum optime noverit tam ante, quam post exilium, sanctitatem Liberii summis laudibus celebrat L. 3. de Virginib. c. 1. ubi S. Marcellinæ sorori suæ, quæ virginitatis velum a Liberio acceperat, orationem ab eo tunc habitam recitat; item c. 4. post finem hujus orationis. Idem S. BASILIUS fecit eodem fere tempore; epist. 263. n. 3. (al. 75.) ad Occidentales, S. EPIPHAN. hæc. 75. aliique, quotquot de Liberio scripserunt. At non ita Liberii sanctitatem extulissent, si hujus reditum iis credidissent maculatum sceleribus, qualia sibi post medium ævum finxere scriptores Latini, et inter primos Tillemontius; quem, ut fit uno præeunte, facile secuti alii, illius argumentis sua voluerunt scripta exornare. Vel si persuasum habuissent Patres Liberii lapsum, hunc diluere decuisset, et commendare Liberium a pœnitentia, quod nullus fecit.

117. *Conf. 1.* Si de lapsu Liberii constabat aliquid eo tempore, si de hoc

extabant ipsius Liberii epistolæ, quomodo factum dicemus, ut ea de re nulla omnino reperiat mentio in scriptis vel ullius Patrum partim coævorum, partim secutis post seculis florentium. De lapsu Hosii frequenter et acriter conqueritur S. HILARIUS Lib. de Synod. et contra Constantium Imp., nusquam de Liberio, quamvis lapsum ejus ignorare non posset, si verus esset. Liberium laudibus extollit S. ATHANASIUS, nullibi prævaricationis re-darguit; nam quæ de lapsu Liberii in quibusdam ejus operibus leguntur, hæc postmodum addita fuisse ab aliis, aperte videbimus.

Porro scripsit iis temporibus contra Arianos LUCIFER CALARITANUS, adeo ab Arianis abhorrens, ut Ariminensibus Patribus ob suppressum *ὁμοούσιον*, sive vocabulum *consubstantialis*, nunquam reconciliari voluerit; num con-coquere potuissent tam pudendum Liberii lapsum, si verus fuisset? Sed tamen de hoc ne verbulo memorat; sed cum Liberio semper communicavit: eo solum nonnihil Liberio subinfensus, quod Ariminenses recepisset in gra-tiam; quantum indignaturus Liberio, si hic ipse tantus, et major Arimi-nensibus prævaricator fuisset? Scripsit item MARIUS VICTORINUS Afer; scripsit S. PHÆBADIUS, Episcopus Aginensis; sed ambo nihil de lapsu Liberii; sed quid mirum? cum nequidem Semiariani Episcopi, licet vexarentur ab or-thodoxis, nunquam ad Liberii scriptionem provocarint. Objecerant S. Phæ-badio Ariani lapsum Hosii, ut testatur ipse in Biblioth. PP. Lugdun. Tom. 4. pag. 303., sed nunquam de Liberio aliquid.

At dices: S. HILARIUS Lib. contra Constantium n. 11. Liberii lapsum hisce innuit, dum Imperatorem ita alloquitur: *Vertisti deinde usque ad Romam bellum tuum, eripuisti inde Episcopum: et o te miserum, qui nescio utrum majore impietate relegaveris, quam remiseras.* Verum

R. N. A. Hæc enim, *utrum majore impietate remiseras*, nequaquam la-psum Liberii respiciunt, sicut neque hæc, *utrum majore impietate relegave-ris*, arguunt aliquam culpam Liberii; sed impium Constantii factum tam in relegando, quam remittendo Liberio; magna enim impietate relegaverat, quod, arrogata sibi auctoritate, caput Ecclesiæ eriperet; æque magna im-pietate remiseras, quod remisisset ita, ut vellet Felicem simul cum Liberio præesse Ecclesiæ, ut num. præc. ex Theodoro vidimus; utrum vero magis impium, Ecclesiam orbare capite, vel facere Ecclesiam bicipitem?

118. *Conf.* 2. Fasti Hieronymiani apud Florentinum; antiquissimus Codex Epternacensis; item Corbeiensis; Martyrologium Augustanum, Labbeanum, et Gellonense; Turonense apud Martennium; Martyrologia alia MSS. ex ge-nere Hieronymianorum; Auctaria Bedæ; Appendix Adonis; plura Usuardi auctaria, et plurima recentiorum Martyrologia cum Galesinio, cujus Mar-tyrologio ante Baronianum usa est Romana Ecclesia; verbo: Quotquot ab eo tempore extant, Liberii mentionem faciunt; sed ne unum est, quod ejus lapsum referat. At concipi non potest, qui factum sit, ut e tot scriptoribus ne unus lapsum Liberii perstringeret, si verus fuisset.

Dices: Silentium scriptorum de aliqua re nihil probat; cum sit argumen-tum negativum.

R. Equidem silentium hoc non esse semper argumentum convincens, aut quod rem decidat, 1°. quia subin de facto aliquo non erat occasio scribendi: 2°. quia unus, alterve auctor, coævus licet, factum aliquod ignorare potuit:

3°. quia quilibet attingere non erat scopus scriptoris cujuslibet; nec enim omnes de re qualibet scripsere: 4°. si scriptor coævus partium studio cor-reptus, vel suspectus fuerit, etc.

Sed propterea male universim hoc argumentum rejicitur. Quin locum habere debet 1°. si concurrat cum argumentis positivis: 2°. si posceret occasio, ut factum referretur: 3°. si ignorantia scriptorum præsumi non possit: 4°. si de studio partium suspecti dici non possint: 5°. si non pauci duntaxat, sed plurimi numero, et quotquot historiam, ad quam factum pertinet, ex professo tractant, nihil memorent: 6°. et maxime, si, qui contra commune omnium silentium asserit factum aliquod, id non suffi-cienter probet argumentis positivis, indubiis; cum hæc probatio in quovis ordinato judicio incumbat asserenti factum, et delictum; vel si plane inni-tatur supposititiis. Ratio horum est; quia secus, historiarum loco, fabulis demum redundabunt omnia.

Atqui in præsentī controversia, 1°. hoc scriptorum silentium concurrat cum argumentis positivis n. præc.: 2°. posebat referri hoc Liberii factum scribendi occasio, cum de reditus ejus causa ex professo agerent, quam tamen ejus lapsui tribuit nemo; imo ne Arianorum quidam illius temporis, si Philostorgium strenuum in paucis Arianum excipias, sed cui statim re-spondebitur: 3°. communem illam scriptorum ignorantiam et Patrum, in specie S. Hilarii Pictavorum Episcopi, eo tempore viventis, et acerrimi Arianorum hostis, nemo nisi temere præsumet: 4°. nec studium partium illis objici potest; qui enim Patrum Ariminensium acta non modo non dissi-mularunt, sed eos agitarunt etiam; qui reliquorum Pontificum nævos dili-genter notarunt, cur, aut cui bono unius Liberii lapsum tacuissent? certe si reprehendendus fuisset a lapsu Liberius; idem commendandus fuisset a poenitentia, cum redux ab exilio nihil zeli omiserit contra Arianos: 6°. qui lapsum Liberii posterioribus seculis divulgarunt, neque argumenta afferunt hunc sufficienter probantia, imo nequidem authentica, ut mox dicetur.

119. *Dices*: Philostorgius in Epitome L. 4. n. 3. teste Photio, *tunc* (scilicet cum Constantius Sirmium venisset) *etiam eundem Liberium*, inquit, *et una cum illo Osium Episcopum contra consubstantialis vocabulum, et contra Athanasium subscripsisse. Postquam vero subscripsissent, Osium quidem ad sedem suam, Cordubam scilicet Hispaniæ, abiisse; Liberium vero Romanæ Ecclesiæ præfuisse.*

R. Manifestum est, hic a calumniatore pro vera historia referri falsum rumore, quem sparserant Ariani, cum lapsus esset Hosius, de consensu quoque Liberii in eandem hæresin. Patet ex eo, quod utrumque simul eodem tempore lapsum, ac simul ad Ecclesiam suam remissum asserat; sed ambo notorie falsa sunt: primum; quia formula, cui subscripsit Hosius, erat se-cunda Sirmiensis arianam hæresin aperta fronte præferens; at nemo catho-licorum ait, huic subscripsisse Liberium, quod et infra probabitur: secun-dum; quia Hosius rediit anno 357. Liberius autem anno 358. omnium consensu scriptorum. Sic et respondere debent ad Philostorgium, qui a nobis dissentiunt, et Liberium vel primæ, vel tertiæ formulæ subscripsisse con-tendunt; ne secus Liberium faciant aperte hæreticum.

120. *Prob. 3^a. p.* Fundamentum, cui tota structura innititur de Liberii lapsu, sunt quatuor epistolæ sub Liberii vulgatæ nomine; quædam loca reperta in operibus S. ATHANASI, et S. HIERONYMI: atqui hæc ut genuina admitti non possunt; ergo. *Min.* sat clare *constabit solutione objectionum*; uti pariter, fragmenta illa divulgata sub S. HILARII Pictaviensis nomine, quibus insertæ erant quatuor illæ epistolæ, et a quibus istæ ob auctoritatem nominis S. Hilarii fidem invenerunt apud multos, S. Præsuli nonnisi ridicule tribui posse.

121. *Prob. II. in specie* de formulis singulis Sirmiensibus.

I. Liberius non subscripsit formulæ primæ. *Prob. 1°. negative*: Subscriptio hæc asseritur sine ullo auctore antiquo, sine ulla ratione idonea, sine ulla verisimilitudine; imo contra omnem verisimilitudinem; ergo male asseritur. *Prob. Ant. quoad 1um. membr.* Nam duo textus afferri solent ab adversariis: primus ex epist. Liberii ad Orientales depromptus est; sed hanc epistolam supposititiam esse, ut ante dixi, ex manifestis indicibus in solutione objectionum constabit: alter ex fragm. 6. sic vulgo dictorum fragmentorum S. HILARII petitur; de quo nunc statim dicemus. Reliqua membra ex sequenti probatione positiva elucescent.

Prob. 2°. positive. Concilium Sirmiense, in quo Photinus damnatus est, conditaque prædicta fidei formula, tam antiqui, quam recentiores historici passim figunt anno 351. cum Petavio, qui illo anno habitum probat in Annotatis ad S. Epiphanium pag. 317.; atqui non est verisimile huic formulæ subscripsisse Liberium. *Prob. min.* Imprimis cum formula illa conderetur, Liberius nequidem adhucdum erat Romanus Pontifex, sed talis creatus primum fuit anno 352. 23. Maii. Deinde vero a Liberio facto Pontifice ante exilium nunquam exegit Imperator, ut huic formulæ, sed ut condemnationi S. Athanasii subscriberet; propterea enim Liberium, quod condemnare S. Athanasium nollet, cum aliis Episcopis idem renuentibus relegatum fuisse, concors est scriptorum relatio; et constat ex ultimo Liberii cum Imperatore colloquio, quod refert THEODORET. L. 2. c. 13. Cur igitur sollicitatum dicemus Liberium ad subscribendum illi formulæ, anno quidem secundo, vel tertio exilii sui, h. e. anno 357. ? quo tempore novas cudebant formulas Ariani, et de priore illa anni 351. non erant amplius solliciti; et minime Imperator. Certe tempus, aliaque acta omnia anno 357. et 358. plus, si supponatur alicui subscripsisse Liberius, favent secundæ, quam primæ formulæ. Vidit hoc PETAVIUS, *ibid.* pag. 316., ideoque dixit: *Hoc vero certissimum, neque priori illi contra Photinum editæ subscripsisse; et si ex tribus Sirmiensibus aliquam admiserit* (ex hac hypothetica locutione male ab aliis pro formula secunda citatur Petavio), *non aliam, quam secundam, cui et Osius assensus est, comprobasse.*

Dices: Juxta S. Hilarium Fragm. 6. n. 7. *Perfidiam autem apud Sirmium descriptam, quam dicit Liberius catholicam, a Demophilo sibi expositam, hi sunt, qui conscripserunt: Narcissus, Theodorus, Basilus, Eudoxius, Demophilus, Cecropius, Sylvanus, Ursacius, Valens, Evagrius, Hyrenius, Exuperius, Terentianus, Bassus, Gaudentius, Macedonius, Marthus, Acticus, Julius, Surinus, Simplicius, et Junior... omnes hære-*

tici. Atqui multi saltem ex his certo non fuerunt auctores formulæ secundæ Sirmiensis; ergo primæ.

R. N. Allata verba ex Frag. 6. esse S. HILARII; præterquam enim, quod totam fragmentorum farraginem cum BARONIO et BELLARMINO abnegaturi simus S. HILARIO, illa certe ex Fragm. 6. recitata S. Præsuli tribui non possunt.

1°. Quia vocantur *omnes hæretici*: atqui hoc falsum est, et ipsi repugnat HILARIO; nam inter recensitos Episcopi multi erant Semiariani, ut BASILIUS Ancyranus, quem laudat S. ATHAN. L. de Syn. n. 41., quique habito Concilio secundam Sirmiensem formulam damnavit; SYLVANUS Tarsensis S. BASILII M. familiaris; DEMOPHILUS, aliique; illos autem S. HILARIUS nunquam habuit hæreticos, sed summis extulit laudibus, coluit ut fratres, et viros sanctos et apostolicos, L. de Synodis, ubi sic eos alloquitur n. 77. 78. : *Reliquis mihi sermo ad sanctos viros, Orientales Episcopos dirigendus est... et dabunt veniam ex communi conscientia fide secum liberius locuturo. O studiosi tandem Apostolicæ atque Evangelicæ doctrinæ viri! quos fidei calor in tantis tenebris hæreticæ noctis accendit! Quantam spem revocandæ veræ fidei attulistis, constanter audacis perfidiæ impetum retundendo. Et infra n. 91. Homoousion nescio, nec intelligo, nisi tantum absimilis essentia confessione... Pium est quod volumus, ne damnemus Patres, ne animemus hæreticos.* Item n. 88. *Date veniam, fratres, quam frequenter poposci: Ariani non estis; cur negando homoousion censemini Ariani?* En! S. HILARIUS ait 1. Semiarianos in homoousio confiteri id, quod ipse confitetur HILARIUS: 2. se habere cum ipsis ejusdem fidei conscientiam: 3. eos Apostolicæ atque Evangelicæ doctrinæ studiosos esse: 4. eos afferre spem revocandæ fidei: 5. non esse Arianos, sive hæreticos. Quomodo ergo idem S. HILARIUS dixerit, ut in Fragm. cit. *hæretici omnes?* Numquid semetipsum compellavit hæreticum!

2°. Fragm. cit. hæc formula, quam ibi Liberius fertur dixisse catholicam, vocatur ariana *perfidia*; ideoque in fragmentis iisdem, ubi refertur epist. Liberii ad Orientales, cit. n. 120. anathema infligitur Liberio ob subscriptionem hujus formulæ; item vocatur *apostata, prævaricator*: atqui formulam primam S. HILAR. Lib. de Syn. a n. 38. ad 63. ut catholicam exponit, laudatque.

Neque dicas: a S. HILARIO dici *perfidiam* ratione consilii et fraudis auctorum illius formulæ; non ratione sententiarum, quibus constat. Nam 1. auctores formulæ illius erant ad magnam partem Semiariani, quos ut perfidos nunquam habuit HILARIUS. 2. Si *perfidiam* intellexisset dato sensu, quomodo ob subscriptionem hujus formulæ, quæ ex mente ipsius HILARII habebat sensum catholicum, quæque in hoc sensu, ipsius HILARII testimonio, erat admissa a Liberio, huic poterat infligere anathema, eum vocare apostatam, prævaricatorem, quin HILARIUS in se HILARIUM has ipsas censuras tulisset? 3. Data responsio non est accommodata textui; HILARIUS enim *perfidiam* hic vocaret illud, quod Liberius fertur dixisse *catholicum*; hic enim est sensus naturalis et obvius: atqui Liberius formulam ratione sententiarum, quibus constat, dixisset *catholicam*; nam fraudes suas utique Liberio non patefecissent Semiariani. Accedit, quod Fragm. cit. dicatur *perfidia*

descripta, conscripta, quæ in sensu communi rem, ut scripta jacet, designant.

122. II. LIBERIUS non subscripsit formulæ secundæ. Ita nunc plerique catholici contra Blondellum Calvinicolam.

Prob. Nam 1º. huic formulæ subscripsisse Liberium diserte negat SOZOMENUS, juxta n. 115.

2º. Si formulæ huic subscripsisset Liberius, dubitare non possumus, quin, sicut Hosius remissus fuit in Hispaniam, quod subscripsisset huic formulæ, sic quoque remissus Romam fuisset Liberius, et multo magis, quod jam Constantius Liberii reditum promississet Romanis; at Hosius anno 337. post subscriptionem jam remissus fuit; Liberius non nisi anno 338.

3º. S. HILARIUS L. de Syn. non modo frequenter dicit, ab Hosio receptam fuisse formulam secundam, sine ulla de Liberio mentione, sed etiam a n. 78. clare insinuat, solum ex iis, qui Ariani non erant, fuisse Hosium, qui illam formulam receperat, sive qui consenserat, ut non solum vox *ὁμοούσιος consubstantialis*, sed etiam *ὁμοούσιος similis substantiæ* ommitteretur, quod primum in illa formulâ tentatum est ab Arianis; disserens enim cum Semiarianis, *Oro vos*, inquit, *ne quisquam alius ex his præter senem Osium, et ipsum illum nimium sui sepulcri amantem, reperiatur qui tacendum existimet de utroque.*

4º. Hinc Ariani solius auctoritatem Hosii objiciebant catholicis; nunquam Liberii Romani Pontificis, ut discimus ex S. Phæbadii contra Arianos opusculo; attamen illa Liberii majoris fuisset ponderis.

5º. S. EPIPHAN. similiter hæc. 86. n. 14. affirmat, de Hosii lapsu mire triumphasse Arianos, quos tamen fraudis arguit: *Quo nomine Ecclesiam condemnare se posse, putarunt (Ariani) iis litteris, quas ab venerabili Episcopo Hosio per fraudem abstulerunt, in quibus dissimilis essentia legitur.* Si tanti triumphus materia erat consensus Hosii, forte fraudulentè extortus et ex parte fictitius; quos non cecinissent Ariani triumphos, si tantumdem dicere potuissent de Romano Pontifice? Tentarunt id quidem per calumniam, velut ex SOZOMENO vidimus n. 115., sed cujus paulo post ipsos pudit; ut colligitur ex eorum mox secuto silentio.

123. III. Neque subscripsit LIBERIUS formulæ tertiæ: imo huic omnium minime subscripsisse dici potest.

Prob. Tertia formula Sirmiensi composita est anno 359., ut docet S. ATHANAS. L. de Synod., ubi eam refert n. 8. *Edita est catholica fides, præsentente Domino nostro piissimo, et victoriis excimio Imperatore Constantio Augusto, æterno, venerando, sub Consulatu Flaviorum Eusebii et Hypatii clarissimorum, undecimo Calendas Junias; id est 22. Maii anni 359. At Liberius jam antè præcedente 358. Romam redierat, ut communis habet sententia Chronologorum cum BARONIO, PAGIO, TILLEMONTIO, PAPEBROCHIO nostro, et STILTINGIO contra alios, qui in eo solum ab hac communi sententia differunt, quod reditum Liberii adhuc citius, scilicet anno 357., nullus vero post ann. 338. contigisse dicat; et ratio aliqua sententiæ petitur ex L. 14. de Episcopis, quæ data legitur VIII. Idus Decembris, Constantio nonum, et*

Juliano secundum Consulibus. i. e. anno 357. quæ data dicitur ad Felicem; ergo Liberius adhuc erat in exilio; nam redeunte Liberio, Felix Roma cessit continuo.

124. *Dices* 1º. Cum *Pagio et Valesio.* In conventu Sirmiensi habito anno 338. præsentibus Imperatore, et legatis Concilii Ancyran, BASILIO Ancyrano, EUSTACHIO Sebasteno, et ELEUSIO Cyziceno composita fuit illa tertia fidei formula, quam recepit Liberius; ad quid enim alias illè conventus fuisset celebratus?

R. Bona pace tantorum virorum *N. Supp.* quod inter formulam Sirmiensem secundam anni 337. et inter Sirmiensem tertiam anni 339. ulla condita fuerit intermedia Sirmiensi formula. Constat ex S. ATHANASIO L. de Syn. ubi de proposito referens omnes Ariatorum formulas, post secundam Sirmiensem n. 29. recitatam, mox eod. n. 29. pergit ad tertiam Sirmiensem, eamque recitat et figit anno 339.; alia vero intermedia ipsi incognita fuit. Idem amplius evincitur ex S. HILARIO L. de Syn. Et vero si condita aliqua formula intermedia, quæ illa? Cur illam in forma non producent adversarii?

Ad quesitum R. Conventum Sirmiensem habitum fuisse ad preces legatorum Concilii Ancyran eod. ann. 338. habiti, in quo reprobata fuerat secunda Sirmiensi formula. Agebant igitur Legati apud Constantium, ut ipsi præcipui secundæ impiæ Sirmiensi formulæ auctores, Valens, Ursacius, Germinius, subscribere compellerentur anathematis, contra illam Ancyræ compositis, qui erant numero 12., atque sic damnare impietatem apertam, quam ipsi protulerant. Hæc manifesta sunt ex S. HILARIO L. de Syn. n. 2., quem S. Præsul ad Episcopos Galliæ, qui formulam eandem damnaverant, paulo post conscripsit.

125. *Dices* 2º. Cum aliis tertiæ, et primæ formulæ patronis simul. Ex SOZOM. L. 4. c. 15. in conventu Sirmiensi a Legatis proposita fuit quædam formularum collectio, quæ continebat 1. formulam Sirmiensem primam contra Photinum: 2. aliam editam in dedicatione Antiochensis Basilicæ contra Paulum Samosatenum, qua reprehenduntur *consubstantialitatis* defensores, velut sub hujus obtentu vocabuli propriam hæresin stabilire conantes. Atqui ex eodem SOZOM. ibid. huic collectioni subscripsit Liberius; ergo revera subscripsit formulæ Sirmiensi primæ; vel alicui formulæ inter primam et secundam intermediæ.

R. *Permisso*, illi conventui interfuisse Liberium, et alios a SOZOM. enumeratos, *N. min.* et vehementer metuo, ne plures adversarii hic, ubi SOZOM. agit de iis, qui in conventu illo ad subscribendum compulsi, Liberium Africæ Episcopum confundant cum Liberio Romano Pontifice; nam eos referens, qui subscripserunt, ait: *Effecerunt (Legati) ut Liberius, Athanasius, Alexander, Severianus, et Crescens (NB.) Africæ Episcopi ei formulæ (sed græce Ei) scilicet Libello, in quem omnia conjuncta fuisse immediate ante dixerat) consentirent. Consenserunt pariter Ursacius, Germinius et Valens, et quotquot ex Orientalibus partibus aderant.* Quid vero cum Liberio gestum fuerit, speciatim postea docet, nimirum quod Legati a Liberio quoque *confessionem susceperint*, sed qualem? adverte: *qua eos*;